

Barbara Węglarz

Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

ORCID: 0000-0003-1159-6535

Samorząd terytorialny w Republice Malty – podstawy formalnoprawne

Wprowadzenie

W jednym z nielicznych polskich opracowań dotyczących systemu politycznego Republiki Malty można spotkać się z opinią, że jest ona bardzo dobrze rozwiniętym instytucjonalnie i politycznie państwem. Pomimo tego, że odzyskała niepodległość dopiero w 1964 roku, to opierając się na rozwiązaniach typowych dla krajów anglosaskich, zbudowała swój własny model rządów, który sprawnie funkcjonuje w wielokulturowym społeczeństwie. Podkreśla się także, iż „Maltański system partyjny, którego narodziny miały miejsce już kilka dekad przed ogłoszeniem niepodległości, potrafił stworzyć warunki do rozwoju świadomego swoich praw i obowiązków społeczeństwa obywatelskiego, jakiego mogą pozazdrościć inne większe i starsze europejskie republiki” (Skrzypek 2009: 10). W tym kontekście warto zastanowić się nad tym, czy funkcjonujący w Republice Malty dopiero od 1993 roku samorząd terytorialny także można zaliczyć do instytucji, która mimo bardzo krótkiego okresu istnienia, wpisuje się w ten trend. Celem artykułu jest przede wszystkim przybliżenie podstaw prawnych i kształtu aktualnego maltańskiego samorządu terytorialnego. Do napisania artykułu wykorzystano metodę analizy oraz porównawczą.

Zgodnie z definicją *Leksykonu politologii* decentralizacja to proces przekazywania przez centralne ośrodki kierownicze państwa kompetencji decyzyjnych ośrodkom niższego szczebla. Jest ona podstawowym mechanizmem demokratycznego sprawowania władzy, który zakłada przekazanie przez władze centralne części uprawnień władczych samorządowi terytorialnemu, który jest reprezentantem interesów społeczności lokalnych. Powinno się to wiązać z formalną, tj. uregulowaną prawnie, gwarancją pewnej autonomii społeczności lokalnych. Wśród przejawów decentralizacji G. Smith wymienia: bezpośrednie wybory do rad; kontrolę nad organami samorządu terytorialnego na danym obszarze; odpowiedzialność lokalnej władzy wykonawczej przed radą; kontrolę władzy wykonawczej nad lokalną

administracją oraz posiadanie finansów, które pozwolą na prowadzenie działalności na danym obszarze (Antoszewski, Herbut 2004: 56–57).

Według Huberta Izdebskiego na kontynencie europejskim samorząd terytorialny funkcjonuje jako podstawowa forma decentralizacji administracji. W związku z tym można mówić o „kontynentalnym, decentralizacyjnym modelu samorządu terytorialnego”, który różni się od siebie w poszczególnych państwach, ale można wymienić pewne charakterystyczne dla niego cechy, tj.:

- dualizm administracji publicznej – polegający na tym, że przynajmniej na jednym ze szczebli funkcjonują organy zarówno administracji centralnej, jak i samorządu terytorialnego,
- występowanie w poszczególnych jednostkach samorządowych dwóch organów: uchwałodawczego (stanowiącego) i wykonawczego, przy czym pierwszy wyłaniany jest w drodze bezpośredniego wyboru,
- nadzór nad samorządem terytorialnym pod kątem legalności (Izdebski 2011: 66–67).

Pomimo pewnych stałych elementów i rozwiązań, charakterystyczną cechą współczesnych samorządów jest ich ciągła ewolucja, będąca odpowiedzią na zmieniające się warunki oraz rosnące oczekiwania społeczności lokalnych.

Samorząd terytorialny w Republice Malty

Samorząd terytorialny w Republice Malty wprowadzono w 1993 r. Podstawę jego funkcjonowania stanowiła przyjęta przez parlament maltański 30 czerwca 1993 roku ustawa o radach lokalnych. Konsekwencją jej uchwalenia było utworzenie rad lokalnych w 67 miejscowościach (z czasem liczba ta wzrosła do 68). Ustawa doczekała się nowelizacji w latach: 1999, 2000, 2001, 2005, 2009, 2014 oraz 2019.

Sam akt prawny był wzorowany na *Europejskiej Karcie Samorządu Lokalnego*, która została podpisana i ratyfikowana przez rząd maltański w 1993 roku (*Chart of signatures and ratifications...* 2020). W sumie Malta zadeklarowała przyjęcie 25 artykułów Europejskiej Karty Samorządu Lokalnego¹, wśród których znalazł się artykuł zawierający definicję samorządu terytorialnego. Z tego wynika, że Malta uznała definicję samorządu terytorialnego, zgodnie z którą oznacza on „prawo i zdolność społeczności lokalnych, w granicach określonych prawem, do kierowania i zarządzania zasadniczą częścią spraw publicznych na ich własną odpowiedzialność i w interesie ich mieszkańców. Prawo to jest realizowane przez rady lub zgromadzenia” (*Europejska Karta* 1985). W przypadku Malty są to rady.

Malta dostosowała się również do wymogu uregulowania podstawowych kompetencji samorządu terytorialnego w prawie wewnętrznym. Początkowo była to wspomniana już ustawa z dnia 30 czerwca 1993 roku o radach lokalnych,

1 Z listy obowiązkowej: art. 2; art. 3 ust. 1 i 2; art. 4 ust. 1, 2 i 4; art. 5; art. 7 ust. 1; art. 8 ust. 2, art. 9 ust. 1 i 2; art. 10 ust. 1 oraz art. 11. Z listy nieobowiązkowej: art. 4 ust. 3, 5 i 6; art. 6 ust. 1 i 2; art. 7 ust. 3; art. 8 ust. 1 i 3; art. 9 ust. 7 i 8; art. 10 ust. 2 i 3. (*Reservations and Declarations* 2020).

a kolejnym istotnym krokiem podjętym w celu konsolidacji samorządu lokalnego na Malcie było wprowadzenie zapisów dotyczących tej instytucji do konstytucji Malty. W dniu 24 kwietnia 2001 r. postanowiono, że państwo przyjmie system samorządu lokalnego, zgodnie z którym terytorium Malty zostanie podzielone na taką liczbę jednostek lokalnych, jaka będzie wskazywana w drodze ustawy. Ponadto każda jednostka będzie administrowana przez radę lokalną wybieraną przez mieszkańców tej miejscowości, zgodnie z obowiązującym prawem (*Constitution of Malta* 1964: 69). Z tej regulacji wyprowadza się trzy zasady:

- a) na Malcie musi istnieć system samorządu terytorialnego,
- b) taki system musi opierać się na radzie w każdej miejscowości,
- c) członkowie takich rad muszą być wybierani przez mieszkańców tej miejscowości.

Ich rozwinięcie stanowią z kolei przepisy ustawy o radach lokalnych (Borg 2016: 499).

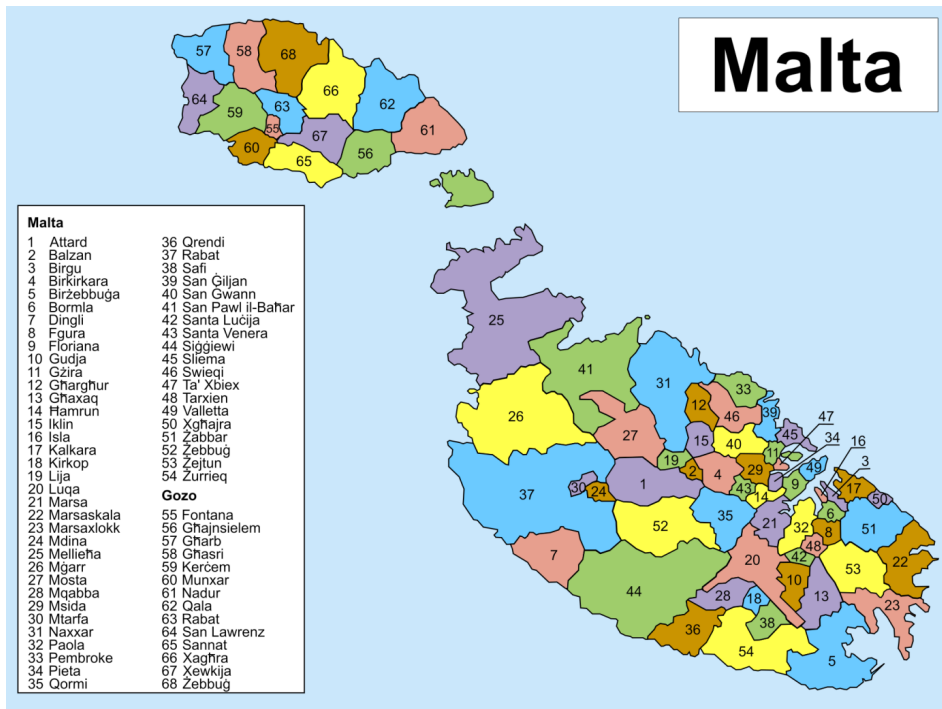
Każda rada lokalna jest tworzona w drodze ustawowej regulacji. Wszyscy członkowie rad lokalnych są wybierani w systemie proporcjonalnej reprezentacji za pomocą jednego głosu przenoszalnego, który jest stosowany na Malcie od 1921 roku, i który jest systemem obowiązującym w wyborach powszechnych i wyborach do Parlamentu Europejskiego. Warto podkreślić, że konstytucja przyznaje ustawodawcy pełną swobodę w zakresie regulowania takich kwestii, jak kompetencje i funkcje rad lokalnych, ich finansowanie, prawo do pobierania dochodów, nakładania podatków lub innych opłat, itp. (Borg 2016: 500).

Do 2019 roku samorząd terytorialny Malty był jednoszczeblowy, a jego podstawę stanowiła gmina. Od 2019 roku samorząd terytorialny ma dwuszczeblową strukturę². Jednostkami podziału terytorialnego są region i gmina. Obydwie posiadają osobowość prawną, a ich samodzielność podlega ochronie sądowej (*Local Government Act* 2019: 4). Samorząd działa zgodnie z prawem i w granicach prawa. Samodzielność finansowa jednostek jest ograniczona, ponieważ większość środków pochodzi z budżetu centralnego. Nie mają one także możliwości nakładania podatków, czy pobierania opłat. Nadzór nad samorządem lokalnym sprawuje minister właściwy do spraw samorządu lokalnego oraz utworzony w 2017 r. Wydział Samorządu Lokalnego (*The Local Government Division* 2020), a pod kątem finansowym Audytor Generalny, który może powoływać audytorów lokalnych (*Local Government Act* 2019: 35–38).

Aktualnie liczba gmin w Republice Malty wynosi 68 (Maciejuk 2013: 88). Najmniejsza z nich ma powierzchnię 0,2 km² (Senglea), a największa 26,6 km² (Rabat). Cechuje je także duże zróżnicowanie pod względem liczby mieszkańców: w najmniejszej mieszkają 243 osoby (Mdina), a w największej 29 097 osób (St. Paul's Bay). W każdej gminie funkcjonuje rada lokalna, która wyłaniana jest w drodze wyborów. W celu wsparcia działań rad, gminy mogą powoływać komisje stałe lub doraźne. Ustawowo uregulowana jest także kwestia dotycząca współpracy

² W Malcie powołano także 6 dystryktów, które nie pełnią funkcji administracyjnych, ponieważ zostały utworzone jedynie w celach statystycznych.

rad tych jednostek. Ustawa nakazuje im ponadto organizowanie wspólnych spotkań nie rzadziej niż raz w miesiącu. Spotkania są otwarte dla mieszkańców oraz transmitowane online (*Local Government Act 2019*: 37–38).

Rysunek 1. Rady lokalne w Republice Malty

Źródło: <https://sites.google.com/site/pkvalletta/home/administrative-division-of-malta>

Czynne i bierne prawo wyborcze do rady lokalnej przysługuje obywatelom, którzy najpóźniej na dzień przed wyborami ukończyli 16 lat³. W radach zasiada od pięciu do piętnastu osób, które są wybierane na pięcioletnią kadencję⁴. W przypadku, gdy nie zgłosi się żaden kandydat, minister właściwy do spraw samorządu lokalnego powołuje komitet zarządzający. Liczba radnych w poszczególnych gminach uzależniona jest od liczby mieszkańców i wynosi:

- 5 radnych – w gminach do 4 999 mieszkańców,
- 7 radnych – w gminach od 5 000 do 9 999 mieszkańców,
- 9 – w gminach od 10 000 do 14 999 mieszkańców,
- 11 – w gminach od 15 000 do 19 999 mieszkańców,
- 15 – w gminach od 20 000 mieszkańców.

³ Do głosowania uprawnieni są także obywatele państw członkowskich Unii Europejskiej oraz Wielkiej Brytanii.

⁴ Wybory przeprowadzane są w tym samym dniu, w którym odbywają się wybory do Parlamentu Europejskiego lub wybory powszechne. W związku z tym, kadencja rady może zostać odpowiednio wydłużona lub skrócona o 4 miesiące.

W przypadku wystąpienia wakatu w radzie, wybory uzupełniające odbywają się nie później, niż trzydziestego dnia od momentu zaistnienia tej sytuacji. Wyborów nie przeprowadza się, jeżeli planowe wybory do rady mają się odbyć w terminie trzech miesięcy od wystąpienia wakatu. Zgodnie z ustawą, rada może zostać rozwiązana m.in. w przypadku powtarzającego się naruszania dyscypliny finansowej oraz prawa. W miejsce rozwiązanej rady, minister właściwy do spraw samorządu lokalnego powołuje komitet zarządzający, któremu przewodniczy prezydent lub członek Stowarzyszenia. Komitet realizuje zadania rady do czasu wyłonienia jej nowych członków w drodze przedterminowych wyborów. Nie są one przeprowadzane, jeżeli do końca kadencji pozostało mniej niż sześć miesięcy (*Local Government Act 2019*: 16–18).

W gminach funkcjonują dwa organy wykonawcze: burmistrz oraz sekretarz wykonawczy. Pierwszy z nich, czyli burmistrz, stoi na czele rady lokalnej. Zostaje nim radny, który: ukończył 18 lat, uzyskał największą liczbę ważnie oddanych głosów i pochodzi z partii, która uzyskała ponad 50% mandatów w radzie. Jeżeli żadna z partii nie obsadziła ponad 50% miejsc w radzie, wyboru burmistrza dokonują spośród siebie radni. Z kolei w przypadku, gdy dwie osoby uzyskają taką samą liczbę głosów, burmistrzem zostaje ta, która ma dłuższy staż w radzie lokalnej. Jeżeli również na tej podstawie nie można wyłonić zwycięzcy, to bierze się pod uwagę kryterium wieku i na czele rady staje osoba starsza. Poza ustawowym końcem kadencji, mandat burmistrza wygasa w przypadku udzielenia mu przez radę wotum nieufności⁵. Do podstawowych zadań burmistrza należy przewodzenie radzie lokalnej i nadzorowanie jej prac oraz reprezentowanie jej na zewnątrz (*Local Government Act 2019*: 16–20).

Sekretarzem wykonawczym jest funkcjonariusz publiczny, powoływany przez radę za zgodą ministra właściwego do spraw samorządu terytorialnego. Do jego podstawowych uprawnień należy zarządzanie finansami danej jednostki. Ponadto posiada on kompetencje do wydawania zawiadomień, przygotowywania porządku obrad w porozumieniu z burmistrzem, uczestniczenia we wszystkich posiedzeniach rady. Sekretarz sporządza i podpisuje protokoły z posiedzeń rady gminy i posiedzeń komisji, składa szczegółowe roczne sprawozdania administracyjne burmistrzowi, przedkłada radzie prognozy dochodów i wydatków rady na następny rok budżetowy. Dbą także o realizację zamówień, wykonuje zgodne z prawem decyzje rady, a wstrzymuje wszelkie działania lub inicjatywy planowane przez radę, które naruszają prawo, krajowe lub lokalne strategie czy zasady lub jakiegokolwiek działania i inicjatywy, które nie zostały zatwierdzone decyzją rady. Wykonuje także obowiązki administracyjne, które mogą zostać określone i zlecone przez burmistrza (*Local Government Act 2019*: 18–20).

5 Z pisemnym wnioskiem (zawierającym uzasadnienie) o wyrażenie wotum nieufności występuje minimum 1/3 ustawowego składu rady. Wniosek poddawany jest pod głosowanie między 5 a 10 dniem liczonym od dnia jego złożenia i jest skuteczny, jeżeli opowie się za nim większość bezwzględna ustawowego składu rady lokalnej.

Poza zadaniami zlecanymi radom lokalnym przez rząd, do ich kompetencji należy między innymi:

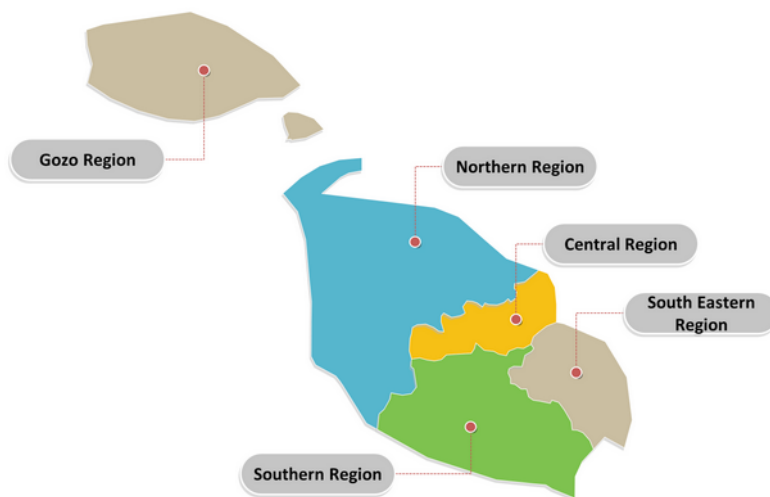
- działalność z zakresu infrastruktury drogowej,
- zapewnienie porządku i bezpieczeństwa na terenie gminy,
- zakładanie i utrzymanie placów zabaw dla dzieci oraz publicznych ogrodów, a także ośrodków sportowych, kulturalnych i rekreacyjnych,
- zarządzanie lokalnymi bibliotekami,
- konsultowanie zmian z zakresu: ruchu drogowego, zmiany nazw ulic, remontów przydrożnych budynków,
- wspieranie mieszkańców i prowadzenie polityki informacyjnej, dotyczące w szczególności: praw obywatela, praw konsumenta, transportu i komunikacji, turystyki, podatków, bezpieczeństwa socjalnego, zdrowia publicznego,
- konsultowanie i opiniowanie spraw realizowanych przez inne organy, o ile dotyczą danej wspólnoty lokalnej,
- promowanie inicjatyw z zakresu polityki społecznej oraz udzielanie w tym zakresie wsparcia mieszkańcom,
- wspieranie innych organów państwowych w realizowaniu zadań, dotyczących przede wszystkim ośrodków opiekuńczo-wychowawczych, przedszkoli oraz świadczących usługi: edukacyjne, rehabilitacyjne, zdrowotne oraz wspierające seniorów,
- ochrona lokalnej tożsamości, poprzez podejmowanie inicjatyw i realizowanie programów mających na celu ochronę lokalnej tradycji, dziedzictwa kulturowego i folkloru,
- wspieranie lokalnych artystów, muzyków, sportowców,
- ochrona środowiska,
- działania promujące handel (*Local Government Act 2019: 20–23*).

Jak wynika z powyższego zestawienia, funkcje rad lokalnych nie są rozbudowane. W zasadzie ograniczają się do zadań z zakresu infrastruktury drogowej, świadczenia podstawowych usług socjalnych mieszkańcom miejscowości, organizowania działalności i wykonywania zadań administracyjnych, a także dbałości o sport, kulturę i tradycję. W rzeczywistości stanowi to niewielką część spraw publicznych gmin.

Funkcje wyłączone z kompetencji rad lokalnych dotyczą głównie użytkowania i administrowania parkami, ogrodami, pomnikami, lotniskami, portami, zakładami przemysłowymi i innymi zakładami lub atrakcjami. W/w zarządza aktualnie rząd, który uzyskuje z tego tytułu wysokie dochody. Pojawiają się liczne głosy, że uprawnienia te mogłyby być stopniowo przekazywane samorządom lokalnym, aby zwiększyć ilość posiadanych przez nie funduszy i tym samym wpłynąć na ich uniezależnienie od władz centralnych. To samo dotyczy innych usług i funkcji, które są obecnie wykonywane przez rząd, takich jak chociażby wydawanie pozwoleń na budowę, czy planowanie urbanistyczne. W porównaniu z samorządami lokalnymi w innych państwach członkowskich, samorządowi maltańskiemu brakuje takich

funkcji, jak chociażby administrowanie i eksploatacja systemów kanalizacyjnych i odwadniających, obsługa obiektów unieszkodliwiania odpadów i zarządzanie nimi (*Local democracy* 2017: 14).

W 1993 roku powołano także trzy regiony: Gozo Region, Malta Majjistral, Malta Xlokk. W drodze reformy przeprowadzonej w 2009 roku dwa z nich podzielono, w konsekwencji czego w Republice Malty do dzisiaj funkcjonuje 5 regionów: Central Region, Gozo Region, Northern Region, South Eastern Region, Southern Region.

Rysunek 2. Regiony w Republice Malty

Źródło: <https://yourfreetemplates.com/free-malta-editable-map/>

Zgodnie z nowelizacją ustawy o radach lokalnych tj., *Act No. XVI of 2009 – Local Councils (Amendment) Act*, ewentualne zmiany w obrębie regionów oraz zmiana ich liczby powinny być dokonywane przez ministra właściwego do spraw samorządu lokalnego po konsultacji ze Stowarzyszeniem Samorządów Lokalnych (Stowarzyszenie) i powinny uwzględniać aspekt geograficzny, liczbę mieszkańców oraz liczbę rad lokalnych w każdym regionie (*Act No. XVI of 2009*). Do uprawnień ministra należy także zlecenie regionom wykonania zadań czy przyznawanie władzom regionalnym dodatkowych kompetencji – tutaj także wymagane są konsultacje ze Stowarzyszeniem. W każdym regionie funkcjonuje rada regionalna, w której skład wchodzi: prezydent regionu, wiceprezydent, sekretarz wykonawczy oraz od 10 do 14 członków. Rady są powoływane na okres wskazany w rozporządzeniu wydanym przez Stowarzyszenie. Kwestia ta może być również regulowana rozporządzeniem ministra właściwego do spraw samorządu terytorialnego.

Chociaż celem wprowadzenia regionów nie było początkowo utworzenie kolejnego szczebla samorządu terytorialnego, a usprawnienie wykonywania zadań przez rady lokalne oraz ich odciążenie, poprzez umożliwienie im przekazania regionom zadań, których rady nie są w stanie lub nie chcą realizować samodzielnie, to ich pozycja ulegała wzmocnieniu w drodze kolejnych reform samorządowych. Nowelizacją, która w największym stopniu wpłynęła na wzrost znaczenia oraz kompetencji regionów, niewątpliwie była ta z 2019 roku. Przede wszystkim stała się ona podstawą uznania ich za kolejny szczebel samorządu terytorialnego. Nie spowodowała przejęcia obowiązków od rad lokalnych, ale zapewniła regionom środki na wypełnianie dotychczasowych zadań, nadal polegających w dużym stopniu na wspieraniu działalności rad lokalnych danego regionu. Do ustawy wpisano ponadto zadania, których realizacja należy tylko do rad regionalnych, m.in. szkolnictwo czy współpraca z sektorem budowlanym. Zmieniono także nazwę z „komitet regionalny” na „radę regionalną” (*Regional councils* 2020). Do 2022 roku planuje się także utworzenie szóstego regionu oraz przekazanie radom regionalnym kolejnych zadań (Mallia 2019).

Inną instytucją, powołaną w celu wspierania funkcjonowania i wykonywania zadań przez rady lokalne, jest Stowarzyszenie Samorządów Lokalnych (*The Local Councils Association*), które powstało w 1994 r. Reprezentuje ono wszystkie rady lokalne w celu ochrony i promowania ich wspólnych interesów. Reprezentuje także rady, ich prawa oraz interesy na Malcie, za granicą oraz w międzynarodowych stowarzyszeniach władz lokalnych. Do celów Stowarzyszenia należy także ochrona i popieranie wspólnych interesów rad lokalnych, a także oferowanie usług doradczych, szkoleń przeprowadzanych z własnej inicjatywy oraz we współpracy z radami (*The Local Councils Association*). Stowarzyszenie jest organem posiadającym osobowość prawną, nie może jednak samodzielnie zaciągać pożyczek, czy zawierać umów handlowych, chyba że wyrazi na to zgodę minister właściwy do spraw finansów. Stowarzyszenie posiada komitet wykonawczy (*Executive Committee*), składający się z dziewięciu członków. Są oni wybierani na dwuletnią kadencję spośród radnych rad lokalnych. Ich działania wspierane są przez sekretarza generalnego⁶.

Podsumowanie

Wśród opinii dotyczących przyczyn powołania samorządu lokalnego w Republice Malty w 1993 roku przeważa ta pragmatyczna, zgodnie z którą jego powstanie ściśle łączyło się z chęcią partycypowania w środkach unijnych przeznaczonych dla jednostek samorządowych⁷. W przypadku Malty mamy do czynienia ze zjawiskiem ciekawym i zarazem pozytywnym, jeżeli chodzi o efekt końcowy. Decentralizacja i przekazywanie władzom lokalnym kolejnych uprawnień, jest bowiem w przypadku Malty swoistym „efektem ubocznym” działań, których motorem napędowym

6 *Subsidiary Legislation 363.06. Local Councils (Association) Regulations.*

7 Ten sam cel, tzn. uzyskanie wsparcia ze środków unijnych, stał się jedną z przyczyn wzmocnienia pozycji rad regionalnych.

w rzeczywistości były i nadal są kwestie finansowe (pozyskanie funduszy unijnych), a nie to, co zwykle stanowi podstawę decentralizacji państwa, czyli przesunięcie ośrodka decyzyjnego bliżej mieszkańców.

Nie da się również ukryć, że ze względu na niewielkie kompetencje rad lokalnych oraz ich uzależnienie od władz centralnych, przede wszystkim w zakresie finansowym, trudno mówić o samodzielności samorządu maltańskiego w początkowym okresie jego istnienia. Kolejne reformy, w szczególności te z 2009 i 2019 roku, stopniowo zmieniały ten stan rzeczy. Zgodnie z opinią władz centralnych, jubileusz 25-lecia samorządu stał się okazją do oceny funkcjonowania samorządu i rozpoczęcia reformy w celu pogłębienia decentralizacji oraz zwiększenia autonomii samorządu. Obok przyznania dodatkowych uprawnień radom lokalnym i regionalnym, skupiono się także na wyposażeniu samorządów w kompetencje oraz środki, które docelowo mają poprawić jakość usług świadczonych przez samorządy na rzecz mieszkańców.

W opinii delegacji Kongresu⁸ zmiany te nie są jednak wystarczające. Delegacja postuluje przekazywanie maltańskim jednostkom samorządowym kolejnych uprawnień, np. wydawania pozwoleń na budowę, administrowania parkami, ogrodami, pomnikami, lotniskami, portami, zakładami przemysłowymi i innymi zakładami lub atrakcjami. Jej zdaniem te, którymi dysponują, są niewielkie w porównaniu z kompetencjami samorządów w innych państwach europejskich. Czy słuszne jest jednak porównywanie z innymi krajami Malty, której obszar to 316 km² zamieszkiwany przez niewiele ponad 514 000 osób⁹? Wydaje się, że nie jest to do końca uzasadnione. Warto byłoby się zastanowić, co zostałyby w gestii władz centralnych, gdyby wszystkie wymienione zadania zostały przeniesione na jednostki samorządowe. Istnieją jednak inne, przy okazji uwzględniające specyfikę tego kraju i możliwe do wdrożenia w najbliższej przyszłości sposoby na ograniczenie zależności władz lokalnych od centralnych. Zmiany powinny przebiegać dwukierunkowo. Przede wszystkim dobrze byłoby przenieść uprawnienia decyzyjne i kontrolne sekretarza wykonawczego (powoływanego za zgodą ministra właściwego do spraw samorządu lokalnego) na burmistrza oraz radę, ponieważ to dałoby im realny wpływ na podejmowanie decyzji dotyczących gmin. Poza tym potrzebna jest jeszcze decentralizacja finansowa. Władza lokalna nadal w dużym stopniu uzależniona jest od środków przekazywanych z budżetu państwa, brakuje bowiem mechanizmu (np. w postaci możliwości nakładania opłat i podatków lokalnych, czy zaciągania pożyczek), który zapewniłby samorządom większą samodzielność finansową. Mimo powyższych uwag analiza dotychczasowych zmian wprowadzanych w drodze kolejnych nowelizacji i reform pozwala stwierdzić, że podejmowanie działania to zmiany w dobrym kierunku. Na ich podstawie można także domniemywać, że będą one kontynuowane.

8 Congress of Local and Regional Authorities. Monitoring Committee.

9 Porównując to z polskimi realiami: Malta zajmuje obszar mniejszy niż miasto Kraków, w którym mieszka o ponad 200 000 osób więcej niż w Republice Malty.

Bibliografia

Act No. XVI of 2009 – Local Councils (Amendment) Act.

Antoszewski Andrzej, Herbut Ryszard. 2004. *Leksykon politologii*. Wrocław: Wyd. ATLA 2.

Borg Tonio. 2016. *A commentary on the constitution of Malta*. Malta: Wyd. Kite.

Chart of signatures and ratifications of Treaty 122. European Charter of Local Self-Government.
Dostęp 20 października 2020 roku. <https://www.coe.int>.

Constitution of Malta. Dostęp 10 maja 2020 roku. <https://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/en/mt/mt010en.pdf>.

Cutajar Josann, Margo Jimmy. 2009. Political decentralisation in the maltese islands. W *Malta in the European Union: Five Years on and Looking to the Future*, Peter Xuereb (red.), 113–128. Malta: The European Documentation and Research Centre, Jean Monnet European Centre of Excellence. University of Malta.

Europejska Karta Samorządu Lokalnego sporządzona w Strasburgu dnia 15 października 1985 roku. Dz.U. 1994, nr 124, poz. 607.

Grzybowski Marian, Mikuli Piotr. 2007. *Konstytucja Malty*. Warszawa: Wydawnictwo Sejmowe.

Izdebski Hubert. 2011. *Samorząd terytorialny. Podstawy ustroju i działalności*. Warszawa: LexisNexis.

Konstytucja Malty. 2007. Winczorek Jan (tłum.), Warszawa: Wydawnictwo Sejmowe.

Local democracy in the Republic of Malta. 2017. Strasburg: Congress of Local and Regional Authorities. Monitoring Committee.

Local Gogernment Act. Cap. 363.

Local Government Division. Dostęp 20 października 2020 roku. <https://localgovernment.gov.mt>.

Local Government Reform. White Paper published by the Parliamentary Secretariat for Local Government and Communities within the Ministry for Justice, Culture & Local Government. 2018. Malta: Parliamentary Secretariat for Local Government and Communities.

Maciejuk Marian. 2013. „Zróżnicowanie samorządu terytorialnego w państwach Unii Europejskiej”. *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, 281: 85–94.

Mallia Jillian. 2019. „Local Government reform to be implemented once local councillors take office on 1st July”. *The Malta Chamber*. Dostęp 15 października 2020. <https://www.maltachamber.org.mt>.

Malta policy for local governance. 2009. Malta: Parialmentary Secretariat for Local Government and Communities.

Regional councils. Dostęp 5 października 2020. <https://localgovernment.gov.mt>.

Reservations and Declarations for Treaty No. 122 – European Charter of Local Self-Government. Dostęp 5 października 2020. <https://coe.int>.

Skrzypek Anna. 2009. *System polityczny Republiki Malty*. Warszawa: Elipsa.

Subsidiary Legislation 363.06. Local Councils (Association) Regulations. Dostęp 5 października 2020. <http://home.um.edu.mt/mlrs/lom/all/Plain/English/subleg/363/06.plain.txt>.

The Local Councils Association. Dostęp 15 października 2020. <https://localgovernment.gov.mt>.

Local Government in the Republic of Malta – Formal and Legal Foundations

Abstract:

The local government in the Republic of Malta is a young institution which was established in 1993. Until 2019, Malta's local government comprised one tier and its basis was the municipality. Since 2019, it has a two-tier structure and the units of territorial division are the region and the municipality. Even though successive local government reforms increased the powers of the local authorities, the scope of their tasks is not very extensive. A major problem is also the local government's financial dependence on central authorities. Nonetheless, an analysis of changes introduced to date through successive amendments and reforms allows a conclusion that the actions which are undertaken mean changes in a good direction which will be continued.

Key words: mayor, decentralisation, municipality, local council, region, Republic of Malta, local government, executive secretary